

skulde efter Bestemmelsen ligesaa vel gjælde Fæstegodset som Selveiergodset. Imedens Tanken imidlertid for dette sidste Bedkommende allerede i Slutningen af forrige Aarhundrede fik sin nærmere Begrændsning derved, at der fastsattes et bestemt Maal, under hvilket Gaardenes Hartkorn ikke maatte synke, og i Tidernes Løb uddannedes videre gennem Udstykningslovgivningen, saa at der for hver Gaard skulde vedligeholdes et Jordbrug paa mellem 4 og 5 Tdr. Hartkorn (Forordn. 3die Decbr. 1819), er det bekendt nok, at for Fæstegodsernes Bedkommende den Anskuelse efterhaanden banede sig Vej, at der ikke gjaldt anden Indskrænkning i Godseiernes Ret til at omdele Fæstegodset end den, at ingen Gaard aldeseg maatte nedlægges. En saadan Nedlæggelse antoges derhos ikke at have fundet Sted, naar den oprindelige Gaard bevarede et Jordtillæg af 1 Tønde Hartkorn. At en saa udstrakt Brug af Omdelingsretten ikke lettelig lod sig forene med det Diemed, hvori Landsloven havde tilladt Godseierne selv at foretage Regning af deres Bønders Jord, vil vistnok ikke lettelig nogen falde paa at modsiges, og det turde ogsaa være indlysende, at dens Anvendelse i større Omfang maatte anses skadelig for Almenvellet. Det maa imidlertid vistnok erkjendes, at Godseierne i Almindelighed ikke have misbrugt Retten til at omdele deres Bøndergods, og hele Forholdet vilde neppe have fremkaldt Opmærksomhed, naar det ikke jevnledes med hin Anskuelse om Omdelingsrettens vide Udstrækning havde vist sig, at Administrationen idetmindste til en Tid havde antaget, at Godseierne ikke vare Fæstepligt undergivne med Hensyn til den Jord, der ved Omdelingen fraffiktes de gamle Gaarde, og det selv om der dannedes selvstændige Jordbrug af samme, der ved deres Omfang og hele Driftsindretning maatte siges at være Gaardbrug. Saaledes forstaaet er det klart, at Omdelingsretten lettelig vilde kunne misbruges til at frigjøre en stor Del af Bønderjorden for den paa samme hvilende Fæstetvang, og selv om der ikke er Anledning til at tro, at det vilde ske i nogen stor Udstrækning, maa det vistnok anses for rigtig, at Lovgivningen stræber at føre Omdelings-

retten tilbage til dens oprindelige Tanke og Begrændsning. Udvalgets Flertal maa derfor med Samstemning af Mindretallet billige, at Lovudkastet, i Eighed med hvad der for Selveiergaardenes Bedkommende er bestemt i Forordningen 3die December 1819, fastsætter, at Hovedparceller af en Fæstegaard skulde have en Størrelse af mindst 20 Tdr. Land boniteret Jord til Tækten 24, og at som Følge heraf en Gaard, der allerede nu har et mindre Tilliggende, ikke kan være Gjenstand for Omdeling. Vi tro derhos med Udvalgets § 2, at der for Fæstegodsets Bedkommende ikke er Anledning til at tillade, at der ad Bevillingsoveien kan ske Undtagelse fra denne Bestemmelse. Det lader sig imidlertid ikke negte, at Fæstegodset herved stilles meget forskjellig fra Selveiergodset efter den Maade, hvorpaa Udstykningslovgivningen for dette Bedkommende faktisk bringes til Anvendelse, idet der som bekendt er en meget let Afgang til ad Bevillingsoveien at erholde Tilladelse til at udstykke Selveiergaardene og det selv ned til den laveste i Lovgivningen kjendte Grændse for et Gaardbrug, nemlig 1 Td. Hartkorn. Maa det nu vistnok indrømmes, at der kan være større Trang til ved Gaardens Salg at kunne frasfille Jord, end der er, saalænge et Fæstegods holdes samlet, maa det, dog paa den anden Side erkjendes, at Bevillingssystemets Anvendelse aabner en altfor vid Brug af Udstykningen, og at Misforholdet imellem en usvavelig Grændse af 4—5 Tdr. Hartkorn for en Fæstegaard og en saa bevægelig Grændse for Selveiergaardene som anført træder saa stærkt frem, at Udvalget har troet, ikke at burde undlade at henlede Regjeringens Opmærksomhed herpaa. Gaar det mulig for Selveierdommens Bedkommende ikke an ubetinget at holde paa den i Forordningen 3die December 1819 fastsatte Regel og saaledes ganske at affasse Bevillingssvæfenet, bør der, dog vistnok, sættes langt snevrere Grændser for samme, end Tilfældet nu er efter den herskende Administrationspraxis.

Naar det andet Stykke af første Paragraf giver en Bestemmelse af, hvilket Jordbrug der med Hensyn til Omdelingsretten skal anses som Gaard, formener det, at denne gaar noget for vidt, og at navnlig Ordet „Eiendom“ ikke